

Ödeshögs kommun

Riktlinjer
för tillstånd
och tillsyn
enligt alkohollagen,
tobakslagen och
läkemedelsförordningen

Fastställda av Kommunfullmäktige § 66, 2010-08-30

Kommunens skyldighet att besluta om servering av alkoholdrycker och tillsyn över försäljning av öl framgår av Alkohollagen (AL). Till hjälp för tillämpning av lagen ger Statens Folkhälsoinstitut kontinuerligt ut handböcker för tillståndsprövning och tillsyn. Dessa finns utlagda på myndighetens webbsida: www.fhi.se. Dessa riktlinjer bygger i huvudsak på alkohollagen och folkhälsoinstitutets anvisningar. Socialnämnden kan i detta dokument, med stöd av kommentarerna till 7 kap. 9 § AL utforma vilka alkoholpolitiska kriterier som ska gälla i kommunen.

Kommunen har även en skyldighet att utöva tillsyn över försäljning av tobaksvaror samt vissa receptfria läkemedel. Denna regleras i Tobakslagen och Läkemedelsförordningen och till hjälp för tillämpningen av lagarna ger Statens Folkhälsoinstitut och Läkemedelsverket ut anvisningar.

Syftet med riktlinjerna är att ge en sammanfattande vägledning i första hand till beslutsfattare och handläggare. Riktlinjerna ger även vägledning till restauratörer och handlare som överväger att etablera sig i Ödeshögs kommun.

Allmänna förutsättningar för serveringstillstånd

Ett huvudmål för svensk alkoholpolitik är att begränsa alkoholens skadeverkningar, till exempel överkonsumtion av alkohol och allför tidig alkoholdebut. Kravet på ordning och nykterhet har en framskjuten plats i lagstiftningen. Den svenska alkohollagstiftningen är en social skyddslagstiftning. Sociala hänsyn skall därför ha företräde framför företagsekonomiska eller näringspolitiska.

Alkoholpolitiska olägenheter

Då socialnämnden har kännedom om att alkoholpolitiska olägenheter vid serveringsstället befaras eller har uppkommit ska ansökan om serveringstillstånd inte tillstyrkas. Redan beviljat tillstånd kan återtas eller begränsas tillfälligt eller tills vidare. Om brister finns i sökandens lämplighet skall detta ses som en risk för att alkoholpolitiska olägenheter kan uppstå.

Förhållanden som kan medföra alkoholpolitiska olägenheter är:

- Allmänna ordningssynpunkter
Stor vikt läggs vid polismyndighetens bedömning av risk för störningar av den allmänna ordningen i och omkring serveringsstället.
- Restaurangetablering i bostadsområden
Stor vikt läggs vid Miljöenhetens bedömning av lokalers utformning och läge samt skyddsåtgärder för att undvika störningar för omkringboende.

- Serveringstider

Normal stängningstid är klockan 01:00 för restauranger.

Vid uteserveringar belägna i tätort med bostadsbebyggelse runt om skall serveringen utomhus dock upphöra kl 23:00.

Utökad serveringstid till längst kl 03:00 kan vid enstaka tillfällen och arrangemang beviljas efter särskild ansökan som får omfatta tre tillfällen per ansökan.

- Serveringsställets inriktning

Restauranger med nöjesverksamhet där ungdomar under 18 år har tillträde får inte servera alkoholdrycker de kvällar när åldersgränsen är under 18 år. Detsamma gäller för restauranger som etableras i utpräglade ungdomsmiljöer eller med inriktning mot ungdomar.

Serveringstillstånd medges inte heller till serveringsställen där olaga diskriminering förekommer eller till sexklubbar eller drogliberala rörelser.

- Sökandes lämplighet

Servering av alkoholdrycker är en socialt ansvarsfull uppgift. En viktig förutsättning är därför att sökanden uppfyller kraven på personlig lämplighet (se nästa kapitel). Kravet på personlig lämplighet kvarstår även efter att tillstånd meddelats.

Lämplighetsprövning

- Personliga förhållanden

Med detta begrepp avses sökandes tidigare och nuvarande allmänna och ekonomiska förhållanden.

- Ekonomiska förhållanden

Här avses sökandes ekonomiska förhållanden i övrigt till exempel att serveringsverksamheten finansieras på ett godtagbart sätt. Tillståndshavaren ska uppvisa en ordnad bokföring.

- Omständigheter i övrigt

Under denna rubrik ingår en bedömning av den sökandes kunskaper i alkohollagstiftningen. Om anställd personal kommer att arbeta i verksamheten skall sökanden ha kunskaper om alkohollagstiftningen och de regler som arbetsgivaren har att följa.

Har sökanden drivit restaurang eller annan näringsverksamhet under en längre period tidigare utan att kunna redovisa att verksamheten gett en rimlig avkastning skall sökandens förmåga att bedriva alkoholservering särskilt granskas.

- Karenstid

Har sökanden anmärkning som gäller missbruk av droger eller annan misskötsamhet skall minst tre år ha förflutit sedan senaste anmärkningen. Förhållandena skall bedömas vara stabila för att serveringstillstånd skall kunna beviljas. Om sökanden avtjänat frihetsberövande påföljd skall denna tid inte inräknas i karenstiden. Även när ett serveringstillstånd har återkallats bör minst tre år förflyta innan nytt tillstånd kan komma ifråga.

Ansökan om serveringstillstånd

- I ansökningsärenden är det sökanden som har bevisbördan. Det innebär att skäl för avslag föreligger om sökanden inte inkommer med av tillsynsmyndigheten begärda underlag.
- I varje ansökan skall en utförlig redovisning finnas över hur samtliga investeringar finansierats. Medfinansierare och långgivare skall anges. Vid behov ges skattemyndigheten tillfälle att yttra sig över finansieringsplanen.

Stadigvarande tillstånd till allmänheten

När en fullständig ansökan om permanent tillstånd för alkoholserving kommit in till socialkontoret och ansökningsavgift betalats skickas ansökan på remiss till nedanstående myndigheter:

- Polismyndighetens yttrande inkluderar utdrag ur polismyndighetens register, bedömning av sökandens lämplighet samt om anmärkning finns på den allmänna ordningen i och i anslutning till serveringsstället som kan påverka beslut om sökt tillstånd. I bedömningen övervägs tiderna för öppethållande och hur de påverkar den allmänna ordningen.
- Miljö- och hälsoskyddskontoret bedömer om serveringsstället uppfyller kraven på kök och livsmedelshantering enligt Livsmedelslagen. Dessutom görs en bedömning om ett eventuellt tillstånd kan medföra risk för störningar för närboende. I det senare ingår att bedöma tiderna för öppethållande och om det finns risk för ökade störningar.
- Räddningstjänsten yttrar sig om serveringställets lämplighet från brandsäkerhets-synpunkt. I lämplighetsbedömningen ingår såväl lokalens brandskydd som verksamhetsutövarens sätt att bedriva systematiskt brandskyddsarbete. Stadigvarande serveringstillstånd får inte meddelas om inte lokalerna i sin helhet är godkända utan anmärkning av räddningstjänsten. Det är den sökande som ska tillse att lokalerna blir godkända.
- Kronofogdemyndigheten yttrar sig om sökanden har skulder för indrivning eller på annat sätt är känd hos kronofogdemyndigheten för ekonomisk misskötsamhet.
- Skattemyndigheten yttrar sig om sökanden fullgjort sina skyldigheter gentemot skatte- myndigheten. Dessutom yttrar sig skattemyndigheten vid nyetableringar och ägarbyten över redovisat kapitalbehov, plan för finansiering och eventuella långgivare samt budgetkalkyl.
- Socialtjänsten yttrar sig över sociala konsekvenser av etableringen. Särskilt påpekas dock vikten av att utpräglade ungdomsmiljöer och restauranger med inriktning på ungdomar hålls alkoholfria.

Tillfälligt tillstånd till allmänheten

Krav på tillståndshavarens personliga lämplighet som gäller vid permanenta tillstånd.

Krav för att erhålla tillstånd:

- Lagad mat skall tillhandahållas.
- Serveringen ska bedrivas på en inhägnad serveringsyta med tillfredsställande antal sittplatser.
- Miljö- och hälsoskyddskontorets krav på livsmedelshantering ska vara uppfyllda.
- Servering av alkoholdrycker ska vara avslutad kl 01:00 och serveringen tömd kl 01:30.
- Betryggande tillsyn av serveringen måste garanteras.

Stadigvarande tillstånd till slutet sällskap

- Alkoholservering får endast vara ett komplement till den övriga verksamheten. Syftet med denna regel är att förhindra att restaurangklubbar uppstår i syfte att kringgå alkohollagens bestämmelser rörande alkoholservering i restaurang.
- Ett stadigvarande tillstånd avseende slutna sällskap är ett tillstånd för ett visst sällskap. Slutna sällskap kan vara förening, företag, klubb, personalgrupp och dylikt, eller festvåningsverksamhet.
- Det innebär att tillstånd beviljas till en restaurangrörelse som på beställning bedriver servering till olika slutna sällskap.
- Med slutet sällskap menas en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse i förening eller annan sammanslutning utöver den ifrågasatt tillställningen. Innan tillställningen börjar ska arrangören veta vilka som kommer.

Tillfälligt tillstånd till slutet sällskap

Vid ansökan om tillfälligt serveringstillstånd för slutet sällskap inhämtas polismyndighetens yttrande endast om särskilt skäl till detta föreligger.

Handläggningstider

- Målsättningen är att beslut om stadigvarande serveringstillstånd ska fattas inom fyra månader från det att fullständig ansökan inlämnats. Förbehåll måste dock lämnas i de fall då remissinstanserna försenar handläggningen.
- För tillfälliga tillstånd till allmänheten gäller att ansökan ska lämnas in senast 3 veckor före tillställning.
- För tillfälliga tillstånd till slutna sällskap gäller att ansökan inlämnas senast 2 veckor före tillställning.

Servering och försäljning av folköl

- Särskilt tillstånd för servering eller försäljning av folköl krävs ej, däremot ska en anmälan göras till kommunen. Kommunen har rätt att ta ut en årlig tillsynsavgift av dem som säljer eller serverar folköl. Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde 2009-10-26 att tillsynsavgiften för folköl i Ödeshögs kommun ska vara 1 000 kronor.

- Servering av eller detaljhandel med folköl får endast ske om lokalen där verksamheten bedrivs uppfyller bestämmelserna i livsmedelslagen.
- Servering av folköl förutsätter att servering av mat sker i lokalen. Menyerna måste ha ett varierat utbud och det ska vara lagad mat. Det måste vara fråga om en faktisk servering av mat på serveringsstället.
- Detaljhandel med folköl förutsätter att försäljning av ett brett sortiment av matvaror bedrivs i lokalen.
- När anmälan inkommer till kommunen görs en bedömning om serveringen/detaljhandeln har tillräckligt matutbud.
- Uppfyller ej dessa villkor kan den serveringsansvarige/detaljhandelsansvarige anmälas till polismyndigheten för olovlig försäljning av alkoholdrycker enligt 10 kap. 2 § alkohollagen (AL).
- Sker försäljning eller servering av folköl i strid med alkohollagens bestämmelser eller föranleder försäljningen/serveringen alkoholpolitiska olägenheter ska socialnämnden vidtaga åtgärder så att rättelse sker. Yttersta åtgärd är att förbjuda folkölsförsäljning under sex månader. Om regelbrottet upprepas eller anses allvarligt kan kommunen förbjuda försäljning i 12 månader.
- Den som säljer eller serverar folköl ska utöva egen tillsyn över folkölsförsäljningen. Det innebär att den ansvarige för butiken ska arbeta fram ett program där det framgår hur denne och eventuell personal arbetar för att reglerna i alkohollagen ska följas. Om programmet ska fungera som ett bra stöd till butiken ska det beskriva hur ägaren och personalen agerar vid försäljning av folköl, inte bara ange att de gör det. Programmet ska vara skriftligt. Förslag till egentillsynsprogram kan hämtas på kommunens webbsida.

Försäljning av tobaksvaror

- Den som säljer tobaksvaror till konsumenter är skyldig att anmäla detta till kommunen. Kommunen har rätt att ta ut en årlig tillsynsavgift av dem som säljer tobaksvaror. Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde 2009-10-26 att tillsynsavgiften för försäljning av tobaksvaror i Ödeshögs kommun ska vara 600 kronor.
- Den som säljer tobaksvaror ska utöva egen tillsyn över tobaksförsäljningen. Det innebär att den ansvarige för butiken ska arbeta fram ett program där det framgår hur denne och eventuell personal arbetar för att reglerna i Tobakslagen ska följas. Om programmet ska fungera som ett bra stöd till butiken ska det beskriva hur ägaren och personalen agerar vid försäljning av tobak, inte bara ange att de gör det. Programmet ska vara skriftligt. Förslag till egentillsynsprogram kan hämtas på kommunens webbsida.

Försäljning av vissa receptfria läkemedel

Enligt den nya lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel får näringsidkare, efter anmälan till Läkemedelsverket, bedriva handel med vissa receptfria läkemedel på andra försäljningsställen än öppenvårdsapotek. Vilka receptfria läkemedel som får säljas enligt detta regelverk har Läkemedelsverket beslutat och publicerat på verkets webbsida.

Kommunen har i lagstiftningen fått ansvaret för kontrollen av att regelverket följs. Läkemedelsverket har fått rollen som övergripande tillsynsmyndighet och utfärdar anvisningar för tillämpning av lagen samt kommunernas tillsyn.

- Den som avser att bedriva handel med läkemedel skall anmäla detta till Läkemedelsverket på ett fastställt formulär som finns på verkets webbsida.
- Den som bedriver handel med vissa receptfria läkemedel ska enligt lagen uppfylla ett antal krav som anges närmare i Läkemedelsverkets författningssamling LVFS 2009:20.

Tillsyn

- Socialnämndens alkoholhandläggare ska ha ett kontinuerligt och nära samarbete med Polismyndigheten, Skattemyndigheten, Kronofogdemyndigheten, Miljö- och hälsoskyddskontoret och Räddningstjänsten. Socialkontoret ansvarar för att samråd sker och att samarbete i kontrollverksamheten initieras och drivs.
- Socialnämndens alkoholhandläggare svarar för den förebyggande tillsynen i form av information, råd och stöd till tillståndshavare och medverkan i utbildnings- och samverkanprojekt inom Östergötlands län.
- Västra länsdelens gemensamma utbildningar inom Ansvarsfull Alkoholservering (AAS) ska erbjudas kommunens samtliga tillståndshavare samt serveringsansvarig personal till ett självkostnadspris.
- Samtliga restauranger som har tillstånd för servering till allmänheten ska få tillsynsbesök minst en gång per år.
- Samtliga butiker/serveringar som anmält folkölsförsäljning/servering ska ha tillsynsbesök minst en gång per år.
- Samtliga butiker/serveringar som anmält tobaksförsäljning ska ha tillsynsbesök minst en gång per år.

För vidare information och rådgivning, kontakta Ödeshögs kommun,
telefon 0144-350 00 eller kommunen@odeshog.se